

УДК 631.11:330.31:658.27

Демчук Н.І.*доктор економічних наук,
професор кафедри фінансів та банківської справи
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету***Ткаченко Г.А.***студент
Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*

АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ФОНДУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено теоретичні аспекти амортизації та амортизаційної політики сільськогосподарських підприємств. Розглянуто теоретичні питання формування амортизаційної політики сільськогосподарських підприємств. Охарактеризовано роль амортизаційної політики у відтворенні основних засобів підприємств. Визначено структуру основних складових амортизаційної політики підприємства. Запропоновано механізм відтворення основних засобів вітчизняних сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: амортизація, амортизаційна політика, інфляційні процеси, механізми відтворення, необоротні активи.

Демчук Н.И., Ткаченко А.А. АМОРТИЗАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА КАК ОСНОВА ФОРМИРОВАНИЯ ФОНДА ВОСПРОИЗВОДСТВА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Исследованы теоретические аспекты амортизации и амортизационной политики сельскохозяйственных предприятий. Рассмотрены теоретические вопросы формирования амортизационной политики сельскохозяйственных предприятий. Охарактеризована роль амортизационной политики в воспроизводстве основных средств предприятий. Определена структура основных составляющих амортизационной политики предприятия. Предложен механизм воспроизводства основных средств отечественных сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: амортизация, амортизационная политика, инфляционные процессы, механизм воспроизводства, необоротные активы.

Demchuk N.I., Tkachenko A.A. DEPRECIATION POLICY, AS THE BASIS OF FORMATION OF FUND OF REPRODUCTION OF FIXED ASSETS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

The theoretical aspects of the depreciation and amortization policy of agricultural enterprises. The theoretical questions of formation of the amortization policy of agricultural enterprises. It described the role of the amortization policy in the reproduction of fixed assets of enterprises. The structure of the main components of the amortization policy of the enterprise. The mechanism of the reproduction of fixed assets of agricultural enterprises.

Keywords: depreciation, amortization policy, inflation processes, mechanism of reproduction, noncurrent assets.

Постановка проблеми. Відтворення виробничого потенціалу в контексті основних виробничих засобів має бути пріоритетним при формуванні матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств. Зміна економічних умов відтворення основного капіталу в українській економіці спричинила дослідження системи амортизації основних засобів, фінансово-економічного змісту формування і подальшої реалізації амортизаційної політики підприємства. Це обумовлено тим, що амортизаційна політика є одним із основних чинників відновлення й економічного зростання в умовах економічної кризи, спаду виробництва та інфляції.

Для підвищення ступеня економічної ефективності господарювання сільськогосподарських підприємств, а також інтенсивного ведення сільськогосподарського виробництва потрібно забезпечити безперервне відтворення основних засобів. Відомо, що джерелами простого відтворення основних фондів на підприємстві є амортизація та прибуток. Але більшість сільськогосподарських підприємств не використовують прибуток для відтворення основних засобів, тому основним і єдиним внутрішнім джерелом фінансування оновлення основних засобів є фонд амортизаційних відрахувань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливу увагу вчених економістів присвячено амортизації як джерелу інвестиційних надходжень підприємства. Такі автори, як Л.В. Овод [6], М.В. Котова, П.С. Маковецька [4], О.В. Кленін [3], та ін. у своїх працях характеризують амортизацію як власне джерело

інвестиційних ресурсів. Чимала кількість дослідників акцентують увагу на амортизації як законодавчому важелю регулювання діяльності підприємства. Це, зокрема, роботи таких науковців: Л.В. Кудь [5], В.К. Орлова, С.В. Сенишин [7].

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення сутності амортизаційної політики та особливостей її формування на сільськогосподарських підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження праць сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців, а також інших наукових і законодавчих джерел дозволяє визначити не виокремлені раніше елементи загальної проблеми. Це, зокрема, сутність та призначення амортизаційної політики для сучасного сільськогосподарського підприємства та вплив на неї, зокрема, тих функцій, які виконує амортизація.

Одним із основних джерел інформації для вивчення сутності амортизації є законодавчо-нормативна база України, перш за все це Податковий кодекс України. У цьому документі наводиться таке визначення амортизації: систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних і нематеріальних активів, що амортизуються, протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [8]. Аналізуючи це визначення, зазначимо, що амортизація дозволяє підприємству розподілити його витрати на основні засоби протягом періоду їх корисного використання і таким чином компенсувати їх вартість.

Проте дане визначення не розкриває повністю суті амортизації як важливого елементу в управлінні активами сільськогосподарського підприємства. Н.С. Приймак пропонує комплексне визначення суті амортизації: це комплексна економічна категорія, яка характеризує процес систематичного, поступового перенесення вартості засобів праці на вартість готової продукції підприємства, виготовленої з їх використанням, з метою забезпечення планомірного відновлення засобів праці внаслідок їх морального і фізичного зносу [9, с. 195].

Амортизаційна політика є складовою фінансової політики сільськогосподарського підприємства. Від виваженого вибору напрямів фінансової політики залежить результат функціонування підприємства. Амортизаційні відрахування значною мірою впливають на отриманий прибуток. Таким чином, величина прибутку буде змінюватися залежно від застосованих ставок амортизаційних відрахувань, які у свою чергу залежать від обраного методу нарахування амортизації. Амортизація є статтею витрат, що зменшує приток, але не впливає на рух коштів, так як вона є одночасно і статтею витрат, і статтею доходів. Амортизацію необхідно розглядати як необхідну стадію кругообігу основних засобів, а не як її грошовий вираз зносу [2, с. 100].

Отже, амортизаційна політика – це не проста сукупність норм амортизації та методів її нарахування, а засіб досягнення підприємством певної

мети, а саме: відтворення виробничого капіталу, зменшення оподаткованого прибутку, інвестиційні цілі тощо, які підприємство обирає самостійно.

Оскільки технічні ресурси мають найбільшу питому вагу в основних засобах підприємства і виконують одну із основних функцій на підприємстві – функцію основного виробничого фактора, вибір та обґрунтування амортизаційної політики є важливим процесом для сільськогосподарського підприємства.

Сутність і функції амортизації виявляють свою дію через низку складових, взаємодія яких визначає зміст амортизаційної політики держави та підприємства. Основні складові амортизаційної політики сільськогосподарського підприємства зобразимо у вигляді схеми (рис. 1).

Амортизація основних засобів визначає:

- процес зносу та поступового перенесення вартості основних засобів на виготовлений за їх участю продукт;
- елемент витрат, до якого включають суму нарахованої амортизації основних засобів та не матеріальних активів;
- елемент системи оподаткування прибутку підприємств.

Хоча в економічній літературі і розглядаються різні наукові погляди щодо трактування поняття «амортизація», усі вони передбачають, що основним завданням амортизації є фінансування простого відтворення основних виробничих засобів суб'єктів господарювання.

Аналізуючи складові амортизаційної політики, слід зазначити, що амортизаційні відрахування здійснюються за певними нормами, які характеризують щорічний розмір відрахувань у відсотках до балансової вартості основного капіталу. Норма амортизації є головним важелем амортизаційної політики, вона відноситься до економічних нормативів тривалої дії, що складають інструментарій економічних методів ведення господарства. Завдяки нормі амортизації регулюється швидкість обороту основного капіталу, інтенсифікується процес його відтворення, реалізується технічна і виробнича політика на підприємстві, регулюється прискорення науково-технічного прогресу в засобах праці [1, с. 15].

Результатом інфляційних процесів та стрімкого збільшення цін на продукцію промисловості і будівництва, що використовуються в сільському господарстві, є накопичена в амортизаційному фонді сума коштів на час повного зносу об'єктів основних виробничих засобів, що не відповідає їх відновлюваній вартості за новими цінами. Для вирішення цієї проблеми доцільно запропонувати механізм, який врахує особливості амортиза-

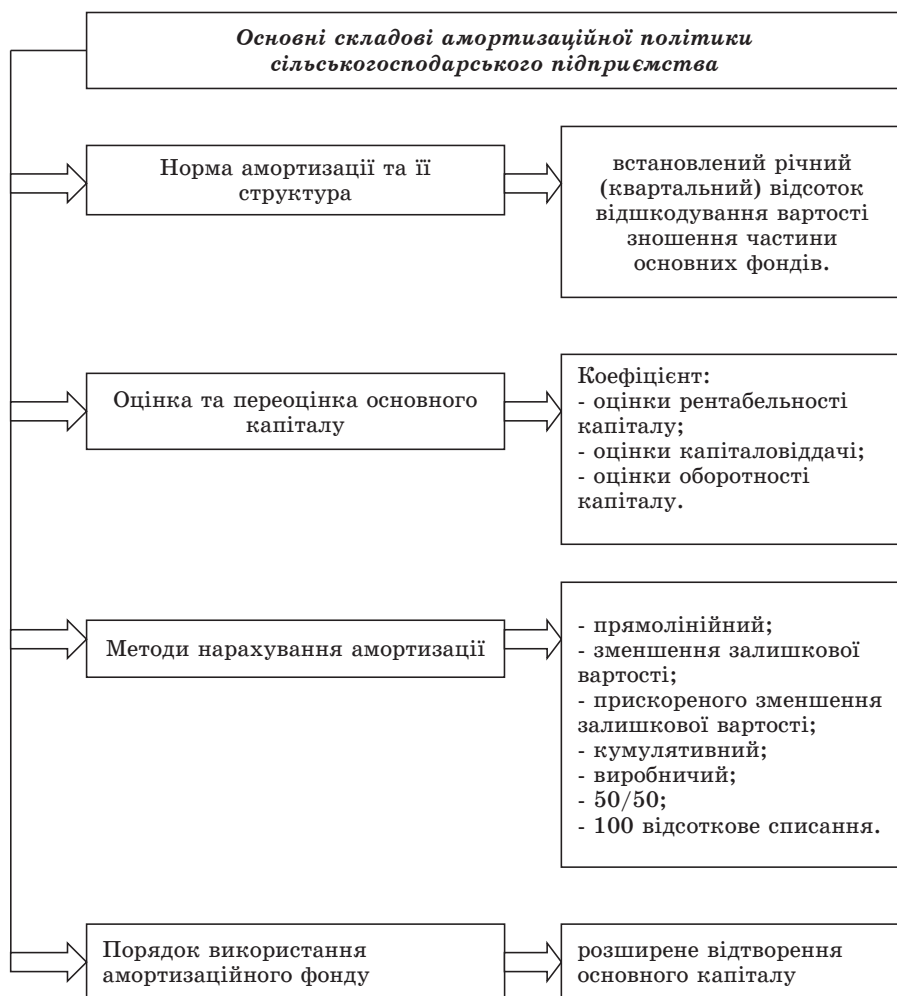

Рис. 1. Основні складові амортизаційної політики

Джерело: розроблено авторами

ційних відрахувань, накопичення амортизаційних сум та контролюватиме процес їх цільового використання для забезпечення вчасного та безперервного процесу відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств (рис. 2).

Представлений механізм відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств включає чотири етапи. На першому етапі, згідно з обраними методами амортизації, здійснюються амортизаційні відрахування на об'єкти основних засобів. Другий етап полягає у включенні амортизаційних відрахувань до собівартості продукції. На третьому етапі відбувається повернення амортизації у вигляді надходження грошових коштів за рахунок коштів від виручки за реалізовану продукцію. Четвертий етап передбачає накопичення амортизаційних відрахувань в амортизаційному фонді на спеціальному банківському рахунку для цільового використання.

Процес відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств у ринкових умовах вимагає державного втручання з метою регулювання процесів відтворення основних виробничих засобів, упровадження новітніх технологій, збільшення інвестиційних ресурсів для їх формування на інноваційній основі.

Головна роль держави полягає у підтримці сільськогосподарських товаровиробників шляхом здешевлення кредитів комерційних банків, що надаються аграрному сектору економіки; програм підтримки виробництва продукції рослинництва і тваринництва; часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки не лише вітчизняного, а й іноземного виробництва; компенсування наслідків надзвичайних подій; розвитку системи повного і своєчасного інформування товаровиробників щодо можливостей оновлення технічних засобів виробництва. При цьому забезпечується вільний доступ сільськогосподарських підприємств до різних джерел фінансування їхньої господарської діяльності [10, с. 26].

Особливе місце в механізмі відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств посідає управління агропромислового розвитку, яке є посередником між державою та банківськими установами з питань перерозподілу коштів, які виділяються для виконання державних програм підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

Висновки. Підсумувавши вищевикладене, зазначимо, що за допомогою механізму кругообігу коштів амортизацій-

ного фонду виробничі ресурси, що заблоковані в необоротних активах підприємства, вивільнюються й акумулюються на розрахунковому рахунку для відтворення виробничих потужностей сільськогосподарського підприємства. Для ефективного процесу відтворення основних засобів необхідно розробити відповідні пропозиції щодо формування амортизаційного фонду та цільового використання амортизаційних відрахувань для переоснащення сільськогосподарських підприємств та підвищення їхнього техніко-технологічного рівня.

Для надання амортизаційній політиці гнучкості, точнішого нарахування амортизаційних сум система амортизації повинна постійно розвиватися, тобто необхідно переглядати норми, уточнювати нормативні положення, регулювати порядок нарахування амортизації, удосконалювати систему її обліку, проводити переоцінку основного капіталу. Така рухо-

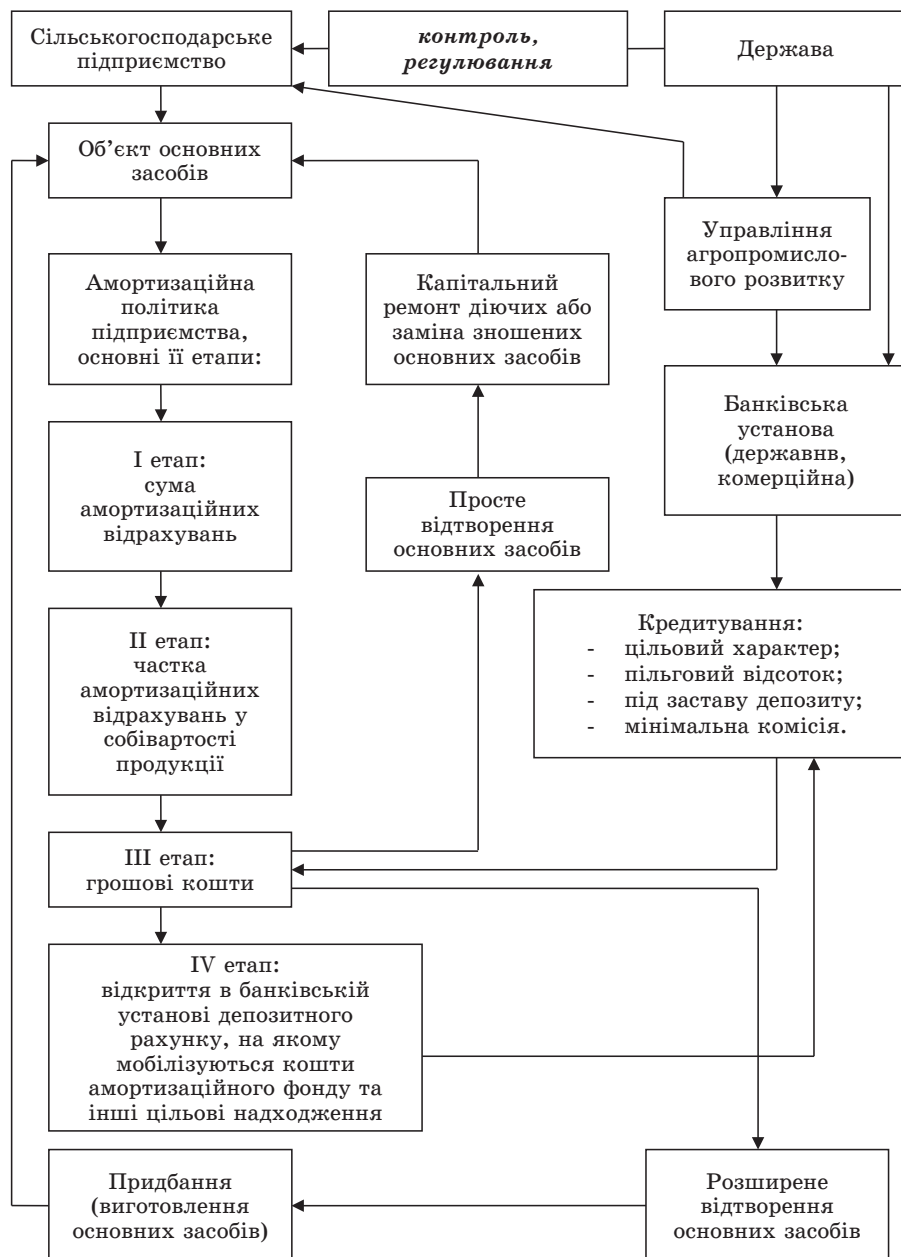

Рис. 2. Механізм відтворення основних засобів сільськогосподарського підприємства

Джерело: удосконалено авторами

мість категорії амортизації зумовлена динамічністю науково-технічного прогресу, постійними змінами умов виробництва, розвитком суспільних потреб. Проведення обґрунтованої амортизаційної політики сприяє зміцненню фінансової бази сільськогосподарських підприємств, їхньої інвестиційної орієнтації.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дугієнко Н.О. Амортизаційна політика та основні напрямки підвищення її ефективності в Україні : автореф. дис. ... канд. наук : спец. 08.00.01 / Н.О. Дугієнко. – К., 2007. – 20 с.
2. Зябченкова Г.В. Амортизаційна політика підприємств / Г.В. Зябченкова // Економіка підприємництва. – 2008. – № 1. – С. 99-104.
3. Кленін О.В. До питання впливу реформування державної амортизаційної політики в Україні на процес відтворення капіталу промислових підприємств / О.В. Кленін // Вісник економічної науки України. – 2011. – № 2. – С. 109-112.
4. Котова М.В. Роль амортизаційної політики держави у формуванні власних інвестиційних ресурсів промислового виробництва / М.В. Котова, П.С. Маковецька // Труды Одесского политехнического университета. – 2012. – Вып. 2(18). – С. 1-5.
5. Кудь Л.В. Методичні підходи щодо визначення функцій амортизації / Л.В. Кудь // Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 3. – С. 221-225.
6. Овод Л.В. Стратегічні управлінські рішення у формуванні амортизаційної політики підприємства / Л.В. Овод // Вісник Хмельницького національного університету. – 2013. – № 6, Т. 1. – С. 100-103.
7. Орлова В.К. Зв'язок амортизаційної політики з дивідендною політикою на підприємстві / В.К. Орлова, С.В. Сенчішак // Наукові праці Кіровоградського державного технічного університету. Економічні науки // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. – 2011. – Ч. 1, Вип. 4. – С. 357-363.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
9. Приймак Н.С. Амортизація та її функції у господарській діяльності підприємства / Н.С. Приймак // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. – 2014. – Вип. 16, ч. 1. – С. 194-201.
10. Фарафонова Н.В. Формування фонду відтворення основних засобів суб'єктів господарювання в ринкових умовах / Н.В. Фарафонова // Економіка та держава. – 2011. – № 9. – С. 25-27.

УДК 339.16.012.23:330.15

Кінаш І.А.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри інформаційних технологій

Подільського державного аграрно-технічного університету

ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СКЛАДОВИХ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті виокремлено елементи ресурсного потенціалу підприємства, обґрунтовано систему оцінки ефективності використання елементів ресурсного потенціалу, систематизовано методичні підходи та запропоновано показники оцінки ефективності використання елементів ресурсного потенціалу підприємства.

Ключові слова: елементи ресурсного потенціалу, показники ефективності, ресурси, підприємство.

Кинаш И.А. ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОСТАВЛЯЮЩИХ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦИАЛА В УСЛОВИЯХ ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье выделены элементы ресурсного потенциала перерабатывающего предприятия, обоснована система оценки эффективности использования элементов ресурсного потенциала, систематизированы методические подходы и предложены показатели оценки эффективности использования элементов ресурсного потенциала перерабатывающего предприятия.

Ключевые слова: элементы ресурсного потенциала, показатели эффективности, ресурсы, предприятие.

Kinash I.A. EFFICIENCY INDICATORS COMPONENTS OF THE RESOURCE POTENTIAL IN PROCESSING ENTERPRISES

The article highlights the elements of the resource potential of trade enterprise were allocated, the system of evaluation of the efficiency of the use of the resource potential elements was grounded, methodological approaches were systematized and the indices of effectiveness evaluation of resource potential elements of trade enterprise using were suggested.

Keywords: elements of the resource potential, performance, resources, enterprise.

Постановка проблеми. Мінливі умови зовнішнього середовища функціонування підприємств переробної сфери України актуалізують проблему підвищення ефективності діяльності підприємств. Здійснення ефективної діяльності неможливе без налагодженої системи обробки інформації про внутрішнє та зовнішнє середовище діяльності підприємств, важливим елементом якої є відповідна система оцінки.

Головною складовою будь-якого підприємства є наявний ресурсний потенціал, а систематична оцінка ефективності його використання є невід'ємною частиною процесу управління ним.

Постановка завдання. Необхідність опрацювання окремих аспектів методології оцінки ресурсного

потенціалу переробних підприємств із метою прийняття ефективних управлінських рішень у довгостроковій перспективі зумовило актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати огляду останніх досліджень учених-економістів, зокрема О.В. Березіна, Н.О. Власової, А.С. Данилової, Н.С. Краснокутської, засвідчили, що головний акцент під час вирішення завдання оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу переробних підприємств робиться на ресурсному (витратному) підході.

При цьому поза увагою дослідників залишаються інші підходи до оцінки ефективності використання елементів ресурсного потенціалу підприємств. У наш